„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску; Србију Црну Гору и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— „
на четврт „	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 129. У Новом Саду, у недељу 3. (16.) јула 1911. Година XXVII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Како је са 30. јуном 1911. године истекла претплата свима оним нашим поштованим претплатницима, који су се претплатили на II. четврт о. г., то **позивамо на нову претплату.**

Држимо, да је излишно, да српском свету препоручујемо „Браник“. Његово досадашње држање на пољу народне борбе наше најбоља му је препорука, јер је због тога наш лист **небројено пута прогањан** и у тој неустрашивој борби **„Браник“ је поднео силне материјалне жртве.** С тога молимо досадашње своје поштоване претплатнике, да обнове претплату, пријатеље поштене српске журналистике пак молимо, да се заузму за проширење „Браника“. Ми ћемо пак и даље настојати, да лист одржимо на оном новинарском ступњу, на коме је и до сада био, а не жалимо ни труда ни трошка, да га још више развијемо.

Претплата за „Браник“ остаје стара:
на читаву годину . . 34 К
„ по године . . . . 17 К
„ четврт године . . 8 К 50 п.
а може се претплатити и **месечно** са 2 К 90 п. За **Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом **на администрацију „Браника“.**

У Новом Саду, 1. (14.) јула 1911.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Не ће у Немачку.

Настало је лето, кад руски цар *Никола II.* има обичај, да по који пут пође у Немачку у тазбину, у малу немачку државу Дармштат, у лепи замак *Фридберг.* То је тако било више пута. Цар Никола налазио је у замку Фридбергу пријатне разоноде за себе и за своју породицу. И то није нико замерао.

Али лане је цар Никола II. после свога боравка у Фридбергу свратио у походе немачком цару *Вилхелму* II. у Поступиму (*Потсдаму*), летниковцу, што је близу Берлину. Било је то у позну јесен, 23. октобра (5. новембра) 1910.

Ова посета руског цара Николе II. немачком цару Вилхелму II. начинила је *читаву буру* у Европи, јер се било бојати, да може учинити читав *преврат* у досадањем положају савезништва европских велесила па пореметити савезништво међу Русијом, Француском и Енглеском у *корист* Тројнога Савеза међу Немачком, Аустро-Угарском и Италијом.

Познато је, да већ неких двадесет година постоји савез међу Француском и Русијом, а том је савезу у најновије доба приступила и Енглеска као нека *споразумна сила.*

Однос међу Француском и Немачком већ од четрдесет година амо, све од великога немачко-француског рата од године 1870. и године 1871., увек је у највећој мери *запет* и противност се за ових четрдесет година није могла ублажити. Некадања моћна Француска осећала се усамљена, док са руским савезништвом Француска није изашла из своје усамљености. Савез међу Француском и Русијом обузимао је велике заједничке политичке интересе и Француске и Русије. У најновије доба пак према великој противности међу Енглеском и Немачком приступила је и Енглеска савезу Француске и Русије те се према Тројном *Савезу* образовао Тројни *Споразум.*

Посета цара Николе II. немачком цару Вилхелму II. лане у јесен у Потсдаму не би била начинила ту велику узбуну у Европи, да Немачка није тој посети приписивала *други значај*, а не онај, који су му руске новине давале. Наиме у Петрограду се посета цара Николе II. у Потсдаму извињавала тиме, што је било потребно, да се Русија споразуме са Немачком у погледу *багдадске железнице*, коју Немачка гради, ради продужења до *Персије*, где су руски, а и енглески интереси у велико заузети. Али су немачке новине посети у Потсдаму приписале још други, *важнији значај.* Наиме, да се цар Никола II. у Потсдаму обвезао, *да не ће учествовати у какву подузећу, које би било управљено против Немачке.* А повод тој обвези цара Николе II. да је био то, што се Русија не може уздати у Француску, јер не само да је неповољно за Русију, што се у Француској сваки час мења унутарњи положај са честим министарским променама, него да Русија *не налази* довољно потпоре од стране Француске у својој балканској политици, а то да се показало и у питању анексије Босне и Херцеговине.

Ми смо у своје време, кад је била посета цара Николе II. у Потсдаму, одлучно осудили ту посету и са руског и са свесловенског гледишта. Нема сумње, да су интриге »немачких Руса«, и »руских Немаца« на петроградском двору приуготовиле посету цара Николе II. у Потсдаму. Па данас пријатељи савеза Русије са Француском имају ту задовољштину, да цар Никола II. ове године *не ће ићи у Немачку.* Па као што цар Никола II. лане, кад је ишао у Раконици у посету краљу Виктору Емануилу III., није хтео да додирне земљиште Аустро-Угарске, тако ове године у својим путовањима *не ће додирнути земљиште Немачке.*

То је дакле најбољи доказ, да Русија не одступа од савеза са Француском, па од читавога Тројнога Споразума. Русија се могла уверити, да Немачка баш ништа не чини, што би и најмање могло унапредити интересе Русије на Балкану. Напротив Немачка чини све и сва, да би средством Аустро-Угарске Русију потиснула са Балкана. С тога је данас јасна ствар да се Русија ни лане, кад је цар Никола II. био у Потсдаму, *није удалила од савеза са Француском па ни од споразума са Енглеском.*

Данас Русија без сваког околишења и у најновијој запетости Француске са Немачком у погледу *Марока*, стоји уз Француску. Русија је сасвим јасно изјавила, да је као савезница Француске вољна ради Марока да учествује у преговорима, који ће се међу велесилама заподенути у погледу акта у Алхесирасу.

И у погледу Балканскога Полуострва сасвим је јасно означен политички положај у ствари арбанаскога устанка и читавога арбанаскога питања. Француска и Енглеска стоје уз Русију. Истина, Русија хоће да одржи мир на Балкану, јер би већи заплети на Балкану војничку интервенцију могли изазвати, а то се хоће да избегне. Али зато је извесно, да Русија и читав Тројни Савез *не ће* допустити, да Црна Гора остане усамљена, па да се Тројни Савез у-

ЛИСТАК.

Стијепо Прокопов:

ПРВА И ПРВА.

(Свршетак.)

Послије свршених наука радио је Марко и против воље свога оца у адвокатским канцеларијама. У том је послу провео скоро подругу годину и научио је тачно све врсте оврш-них молби поред осталих састава у грађанско-казненим пословима. Пошљедњем шефу било је чак жао, што га такова снага оставља, која је била особито савјесна и вјешта у измишљању нових, дотле неуобичајених ставака при састављању трошковника. Истина је, да је данас независан онај, ко има новаца, и да адвокат ијоле вриједан и савјестан може до тога доћи, јер тек зло у свијету не да се једним покретом руке уклонити, али ипак, ипак.... Марко је слушао разлагања и понуде свога шефа, али му је ипак леб дило у глави нешто више, оно, о чему је отац толико говорио — и он пријеђе управној струци. Стари је био врло задовољан тим синовљевим кораком и сад је све чешће и у сну и на јави мислио о сину поджупану, а ако Бог да..... е, и прије се добијало што-шта „за заслуге“, па можда ће се срећа и његову сину насмијати, тјешио се старац и као да ће то сигурно и бити тако, није никад о томе говорио старој, већ је чекао, да се стара наједаред пријатно изненади.

Син је отишао у опредијељено мјесто а стари су живјели у родном селу у њезиној кући. Лични надзор и усмени савјети нису сад требали сину, који се и сам почео пењати, па чему онда да се са сином сељакају од котара до котара? Сину је то било сасвим по вољи.

За неколико мјесеци упутио се млади чиновник у ново звање, али брзо је осјетио, да му се ту не мили радити, кад је плата тако мала, а живовање скупо. Шеф сваки час оде на вањско уредовање, а и старији колега добије по који мио налог, да оде у коју опћину ради каква извиђаја, прегледа или истраге. Све је то добро. Оно стално одмјерено је и у напријед подијељено, али ово узгредно, — то пане слатко...

Већ је пети мјесец а никуда му не даду ни пробе ради. Само у звање и у кафану, — скоро као студент. Колико пута оду обадвојица, а њему остаде да држи рочишта и да се натеже са странкама због шумске крађе, неовлаштеног ношења убојитог оружја или каквог ветеринарног прекршаја, — већ ради чега је ко позван пред ову краљевску котарску област.

Ето, и данас није дошао ниједан. Смисли, да пожури посао, па кад нема оне двојице старијих, бар да и он не сједи до подне међу овим зидовима. Боље је и у кафани него овдје превртати списе и врндати по законима и упутствима. Но, некако послије једанаест зазвони на телефону. Неки власник пустаре моли поглавитога, да одмах изволи изаћи напоље на пустару, јер је ондје избио штрајк.

Шта да се ради?

Шефа нема, старијег колеге нема, ниједан данас не ће ни доћи у звање, а ко зна, шта се може ондје излећи? Ко ће бити одговоран? — Свијест о дужној одговорности сабра све особље у шефову собу и по савјету старога акцезисте и младих писара оде млади поглавити на станицу, да се првим возом крене за оно село, уз које лежи она пустара, на којој је избио штрајк.

Малко се Марко и уплашио штрајка, јер би му могао задати ђаволскога посла, ал кад се сјетио, а сјетио се тек у возу, да му је то прва комисија, би му мило, врло мило. Уз њега ће бити или који оружник или бар који пандур, па зашто да се плаши.

Прва комисија, па још у тако важну послу! мислио је млади пристав и задовољно је погледао час на ову час на ону страну, тражећи очима баш ону пустару.

Посла ће бити дабогме, али ипак, шта је то: преслушати вође и кога свједока, саставити записник и онда — подићи дневницу. Шта ће с том првом узгредном заслужбом. Но, шта ће....? Једно вече онако свечано провести, ријеши млади господин и одреди одмах и дан и мјесто, гдје ће тај „узгредни ситнеж“ утући.

На пустари није било ништа страшно. Возећи се колима кроз пустару није поглавити могао ништа да опази, што би га уповоравало, да ту влада штрајк. Троми волови вуку тешка бирошка кола тамо по непооранoј табли, а с друге стране ору лагано кочијаши и као да их није ни за што брига, већ само, кад ће чути у пустари звоно, да треба марву намиривати.

Ишпан је дочекао поглавитога, пред кога је кола послао, и у кратко му све исприповиједао, што је прије неколико сати било. — Јутрос се дијелило жито коменцијашима за прву четврт године и није баш било чисто, као кад би се решетало, но тек

меша у корист Турске, а то већ и по себи не би могло бити, јер Италија из познатих узрока не би никако учествовала у каквој акцији против Црне Горе.

Она комбинација, као да је наша монархија преузела улогу, да управља читавим арбанаским питањем и да би се према томе и Црна Гора имала споразумети са Аустро-Угарском, не стоји, јер такав споразум не би ишао у корист ни Црној Гори ни Српству на Балкану. Ако би Црна Гора имала да слуша какве савете, то би били само савети Русије.

Француска може данас бити задовољна са држањем Русије, као што и Русија може бити задовољна са држањем Француске.

Ако је Француска учинила какве погрешке у анексијоној кризи, што је сувише повлађивала Аустро-Угарској, могло се ово у неку руку и извинити. Као што је знаменити француски државник, негдањи министар спољашњих послова Александар *Рибо* у сенату рекао: »Француска није могла бити против анексије Босне и Херцеговине, кад је и Русија пристала на анексију!«

Но на сваки начин да је и данас повреда берлинскога уговора од године 1878. анексијом Босне и Херцеговине оставила осетну жаоку у велесила Тројнога Споразума тим више, што је са анексијом Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске, Немачка *документовала своју надмоћ* над Тројним Споразумом, те данас Русија, Француска и Енглеска баш погледом на развитак балканскога питања, које је са арбанаским устанком узело нови ток, хоће да докажу, да Немачка не ће више доћи у положај, да чини оно, што је чинила у анексијоној кризи са Босном и Херцеговином.

На сваки начин да је то велик и значајан симптом, што руски цар Никола II. *не ће ићи* у Немачку, а тиме је ланска посета у Потсдаму сасвим *парализана* те су настали сасвим нормални односи међу европским велесилама: међу Тројним Савезом и Тројним Споразумом.

△

Напуштају Томашића!

— *Изјава »независног средишњег клуба«.* —

Тако звани независни средишњи клуб, у коме главну реч води *осечка* *група* посланика на хрватско-славонском сабору, издао је ово саопштење:

»Независни средишњи саборски клуб одржао је дне 10. и 11. српња 1911. сједницу у Осијеку под предсједањем др. Пинтеровића. Присутни су били: др. Пинтеровић, др. Папратовић, др. Бенешић, др. Турковић, дочим су др. Мазура и др. Збјежовски испричали свој изостанак и писмено своје мнијење приопћили.

Предметом вијећања била је политичка ситуација, задњи закључак већине хрв. делегације, предлози и образложења дра Папратовића и дра Пинтеровића, изнесена у сједницама хрв. делегације дне 29. и 30. липња у Будимпешти.

Присутни заступници и др. Музара и др. Збјежовски — писмено — одобрише држање дра Папратовића и дра Пинтеровића у хрв. делегацији, те се солидарним изјавише, да заједничку као и хрв. владу ради досада неуспјеле акције око санације нагодбених повриједа не могу даље подупирати.

Клуб остаје на свом заузетом становишту, да у првом реду санација нагодбених повриједа, безувјетно поштовање и вршење свих усанова хрв. уг. нагодбе и једнако праведно његовање господарских, финанцијалних, трговачких, обртничких и индустријалних интереса краљевине Хрватске, Славоније и Далмације — предувјет за даљни заједнички рад са краљевином Угарском и за успоставу нормалних одношаја. Стога ће клуб, остајући слободних руку у тим питањима напрама свим факторима и странкама, свој даљни политички рад према томе становишту удешавати.

Затим се расправљало о томе, да ли чланови клуба, пошто су гледе начелнога одношаја према заједничкој влади у сједници делегеције од 30. јуна 1911. остали у мањини, имаду какове консеквенце повући и да ли имаду да положе мандате, те је закључено с обзиром на то, да ће се у заједничком сабору сада расправљати важне заједничке законске основе као војне основе, и са обзиром на то, да ће се доскора расправљати и законска основа о протегнућу владарских права на Босну и Херцеговину, као и нова обећана законска основа о тако званој железничкој прагматици, — чланови клуба имаду и надаље вршити по сабору повјерене им дужности у хрватској делегацији и у заједничком сабору те заступати права као и потребе краљевине Хрватске, Славоније и Далмације до даљне одлуке хрватског сабора.

Независни средишњи саборски клуб у смислу својих досадашњих закључака перхоресцира као и доселе од изванстраначког клуба истакнуто становиште, да сви чланови делегацијоног клуба имају сачињавати јединствени политички клуб и јединствену хомогену странку, јер хрватска делегација имаде да буде образ хрватског сабора.

Клуб остаје вјеран својој темељној тежњи, да је за развој нормалних политичких прилика у домовини и ради радне способности сабора потребна јака јединствена странка, те ће оснутак такове странке радо са свим силама подупирати, али само онда, ако то оснивање буде потекло слободним наравним путем од народа, од независних људи, и ако политички темељ буде одговарао законитим и оправданим тежњама хрватског народа у погледу слободнот политичког, културног и господарског развоја и ако буде одговарао свим увјетима строго уставне слободоумне владавине.

Народни заступници др. Ловро Радичевић и др. Фердо пл. Шишић писмено су приопћили, да у сједницу доћи не ће, а уједно су образложили своје становиште, које стоји у опреци са данас створеним закључцима клуба, па јер су за случај овакових закључака најавили свој иступ из клуба, примио је клуб њихов иступ на знање.«

Као што се види, тврдоглави бан Томашић одбио је од себе и питоме »есекере«, којима образ ипак није дозволио, да прате Томашића на путу, који води *потпуном уништењу автономије* краљевине Хрватске. Само су г. г. из независног средишњега клуба требали до краја повући консеквенције па бацити бану и *честитанске мандате* те нека бан Томашић ради са Швиндерманима, Шишићима, Ивићима и сличним инвидуима на том, да од краљевине Хрватске и Славоније начини мађарске жупаније.

то се не може ни тражити. Газда није дужан да даје изрешетано жито прве класе. »Па наравно!« потврдио је поглавити. Даје се као и до сада! говорио је даље ишпан. Коме није право нек иде. Због тога се неки бироши побунили, па чак и жене им, и нису хтјели ићи на посао, а зоб треба сијати и онолико ђубре треба да се извезе. Задржало нас рђаво вријеме, а ето зоби још толико имамо да сијемо.

Правога кривца није могао господин ишпан да именује, али чије је име споменуо, тај је морао доћи, да га поглавити господин преслуша у ишпановој соби.

Улазили су редом једно по једно. Поглавити је господин испитивио и писао записник. На некога се господин и наљутио и могло се кроз затворена врата чути, како виче: на ствар, на ствар; то ме се не тиче, то вас не питам!

Међу окривљенима био је један млад бирош с необичним понашањем. Уза сваку је реченицу додао по једно: „молим“. — „Нисам, молим“; „не знам, молим“; „чуо сам, молим“; »видео сам, молим“ — и тако ма шта одговарао, никада не заборави, да дода или уметне по које „молим“. А кад још уздане па каже: „молим милостиви“, поглавити би се насмијешио таком необичном понашању, ријетком заиста међу „простацима“, но забављен писањем записника није доспио да мисли: какви је живот довео тога човјека до толике пониз ности.... Зар је тај увијек гледао у господи некога вишега, уз кога можеш само тако, ако га умилостивљујеш...?

Дошла је на ред и пошљедња жена — пошљедњи окривљеник. И та је била и смијешна и досадна. Говорила је, да никада није имала са судом посла, да је увијек поштивала сву господу редом, па и сад је рекла свом мужу, да трпи до Мијоља, сад, кад су добили више јечма него ли пшенице, па и то ђубретно, нити се може самљети па јести, нити се може продати — и све такове ствари, о којима нити ју је ко питао, нити то треба у записнику. Поглавити се већ почео и да љути на ту жену, но кад је видео, да сва дрхће, одби јој све на простоту и пожури да заврши испитивање. Испита ју, записа, што је хтио, и отпусти ју.

Жена рече: молим збогом! а господин, закључујући записник, помисли: колико би тек добар адвокат извукао из оваких ствари и комисија, да толике странке заступа и брани!

Скупи списе и одвезе се у село.

Пандур га одведе до најближе гостионице, јер је за повратак возом било још времена.

Устанак у Арбанији.

Прокламација »блистателне« Порте на арбанаске устанике је до сада имала врло мало успеха. Сад се пак из Цариграда телали, да су неколико малисорских породица и два арбанаска главара изразили намеру, да се из Црне Горе врате на своја огњишта, која су дивљи војници Тургут-пашини разорили. Исто се тако из Цариграда јавља, да су се 40 опкољених Арбанаса предали. Из тога тим мање треба изводити оптимистичке закључке, што *бојеви још трају*, а врење у Средњој и Јужној Арбанији никако не попушта. А свакако по Турке није повољан знак, што се је *опет одметнуо* Иса *Бољетинац*, познати арбанаски вођа, који је недавно помилован те се је вратио кући не предав оружја.

Крвав бој код Коплика.

Београдска „Трибуна“ јавља:

Јучер рано почео је крвави бој под Копликом. Преко 2000 Арнаута *напали* су дванаест батаљона турске војске, коју је предводио *Тургут* паша. Бој је трајао *шеснаест* сати. Топови и пушке грмели су целог дана. **Арнаути су одржали победу** и *запленили су преко 600 пушака, три брдске батерије и велику количину муниције.* Турски губитци износе преко *200 мртвих* и *рањених*. У борби је **погинуло девет турских официра** и један санитетски мајор.

Вест о овом страшном поразу Тургут-пашине војске је одјекнула целом Арбанијом и дигла на оружје неколико хиљада нових бораца.

Нове чете у Арбанији.

Министарско је веће у Цариграду са чуђењем примило вест, да су у Арбанији настале нове борбе и нови крвави сукоби. Биће одаслано онамо још војске.

Велики везир је пристао на продужење ултиматума Малисорима на посредовање аустро-угарског, италијанског и руског амбасадора.

Арбанаски првак у Бечу.

Један од најистакнутијих арбанаских првака и члан турског сабора *Исмаил Ћемал беј* борави сада у Бечу и посетиће аустро угарско министарство иностраних дела. Та посета је приватног обележја. Са министром Еренталом Исмајил Ћемал беј не ће се састати. Овај арбанаски првак говорио је са више дипломата у Бечу, између осталих и са енглеским амбасадором сер-Ферфексом *Кертврајтом*.

Врење у Арбанији траје.

У *Скопљу* се сви чуде, што су на шестонедељну војничку вежбу позвани и момци, који никада нису служили у војсци. Због ухапшења два арбанаска главара велика је раздраженост међу Арбанасима.

Иса *Бољетинац* се је опет одметнуо.

Од Малисора, који се боре против Турака и који се налазе у Црној Гори, није се *ниједан* вратио кући.

Порта је у Тузима поставила мешовите комисије ради подизање разорених зграда.

Арбанаски прваци у Митровици *одбили* су позив тамошњег младотурског месног одбора, да потпишу протестну изјаву против Малисора.

Тобожњи повратак и предаја неколиких Малисора.

Из *Цариграда* јављају: По Портиним вестима са Цетиња неколике породице и два главара Малисора изјавише, е су готови, да се врате кући. Власти су добиле упутство, да им даду све олакшице.

40 Селчана, које је војска опколела, предали су се. Они, који се враћају кућама, биће смештени у кућама, што су их власти изнајмиле.

После Свесловенског Новинарског Конгреса у Београду.

Пошто је конгрес закључен, већина конгресиста отишла је на излет лађом на Доњи Дунав. О том смо излету јуче, 1. (14.) о. м., добили овај телеграфски извештај из *Београда*:

На путу од Београда до Градишта конгресисте је поздрављао на многим местима силан народ, сакупљен на обали, што је конгресисте веома пријатно дирнуло. Дочек у Смедереву беше величанствен. На пристаништу хиљадама душа су бурно поздрављали конгресисте.

Пошто је брод приспео, Смедеревцима је благодарио на дочеку Словенац *Габршек*. Конгресисте су за тим, праћени Смедеревцима, разгледали град, Беше богата закуска у парку на обали, где апотекар *Тајсић* ванредно топлим говором поздрави конгресисте, а за тим сваки словенски народ понаособ. У три сата Смедеревци испратише одушевљено конгресисте, који отпутоваше према Градишту.

Дочек у Градишту беше величанствен, преко сваког очекивања. На дивно украшеној обали дочекало је миле госте *10.000 душа*, већином сељака и сељанки у свечаном оделу.

Од конгресиста на овако ванредно одушевљење, искреном дочеку благодарио је *Вавричек*. Његов говор допунио је Брисчек. Са обале гремело је дуготрајно: „Живели Словени!“

У пратњи силног света конгресисте одоше у цркву, где одстајаше кратко молепствије, за тим на вашариште, где се вило народно коло. Дочек у Градишту толико је величанствен био, да га је тешко описати. Вечерас је „код Српског краља“ банкет, на којем конгресисте послужују госпође и госпођице.

Извештај

о III. редовној скупштини »Српскога Братства«.

У уторак 31. маја (13. јуна) одржана је III. редовна скупштина овог друштва под предсједањем задружнога потпредсједника Моје *Медића*.

Након уобичајених формалности прочитани су извјештаји управнога и надзорнога одбора за пословну 1910. годину. Из првога се извјештаја разабира, да је у I. великом потпуном колу било 10 смртних случајева, у II. великом (још непопуњеном) колу 5 смртних случајева, а у I. средњем (такођер још непопуњеном) колу 6 смртних случајева.

Из »*Рачуна изравнања*« види се, да су након исплаћене цијеле и дјеломичне посмртнине за све смртне случајеве поједини фондови размјерно порасли; а иначе би било све боље, да није било лањске године познатих неприлика због полагања „асекурационалне темељне закладе у износу од 200.000 круна.“

Лијепо посјећена скупштина примила је једногласно оба извештаја на знање, те је управном и надзорном одбору дала разрјешницу.

Након тога дошла је на ред измјена правила према досадашњем искуству. Измјена се своди у главноме на то: да се Срби и Српкиње уписују, док су још млади; да се по могућности сузбија уписивање особа, које нијесу потпуно здраве; да се осигурају средства за подмиривање мртвачине за оне чланове, који према колима за живота уплате 1200, 600 или 300 круна; да се олакша уплаћивање приноса мјесечним уплатама или плаћањем наједанпут за неко вријеме, и да би се посмртнина могла што прије исплаћивати. Све су ове измјене проведене, да се нарочито од »Српског Братства« отклоне којекакве пријеваре, које би несавјесни уписници њему нанијети могли. Скупштина је предложени нацрт нових правила са неким незнатним допунама једногласно прихватила; и чим буду нова правила потврђена од кр. судбеног стола у Загребу као трговачкога суда, с мјеста ће се отпочети по њима радити.

Управни се одбор нада, да ће се те измјене, које у дужности и у права досадашњих чланова не дирају, свидјети сваком Србину и Српкињи, који желе на поштен начин своме подмлатку спремити издашну припомоћ у случају смрти, којој није, памтимо добро, ни за најмлађега ни за најздравијега човјека одређен рок.

Управни је одбор на овој скупштини са двије трећине обновљен. Једна је трећина по реду иступила, а друга је што сеобом што отклоном упражњена. Изабрани су на мјеста њихова Милан *Васиљевић*, Владимир *Вујновић*, Александар *Лазић*, Јован *Петровић*, Др. Коста *Радосављевић* и Стеван *Тубић*. У надзорни одбор изабрани су поново Матија *Косијер* и Исидор *Сомборски*, а први пут Михајло *Мерћеп*.

Одбори су се одмах након скупштине конституисали. Први је изабрао за предсједника Јована *Петровића*, за потпредсједника дра Косту *Радосављевића*; а други за предсједника Матију *Косијера*.

Скупштина је текла у најбољем реду. Чланови су се разишли с увјерењем, да »Српско Братство« и поред овамошњих сличних задруга има живота и напретка; а поготову ће га бити особито онда, ако још неуписани Срби и Српкиње набрзо попуне два наведена кола и уопће пригрле га оном искреношћу и оном љубави, која ће руководити и нови управни и надзорни одбор у свим пословима око процвата и напретка ове добротворне српске установе.

—р.

Какви су родољуби и људи прота Божа и Мита Клицин према свом ближњем.

Вршац, 30. јуна 1911.

На нашем народно црквеном сабору заузимали су овом приликом наши најугледнији Срби највиднија места те су у сабору у стању били сав рад прошлог саборског одбора натпрегледати и контролисати.

Сваком ће још у доброј успомени остати, шта се за време заседања саборског о вршачком т. ј. нашем проти Божи и високом господину Мити Клицину износило и чиме су све терећени. Према том држим за неопходно нужно, да се и ово у српској историји забележи, какав је г. прота као глава цркве у свом протопрезвитерату, какав је силник Мита Клицин био, кад је судба вршачке црквене општине у његовим рукама била.

Ми Срби добро знамо, да смо се свагда за своја права борили и извојевасмо, да старешина црквене општине буде световно лице. У Вршцу је то обратно. Сматрасмо, да у нашој великој вароши немамо способних људи а пошто у проти Божи пронађосмо, да за свако место има способности и времена, то му и то једино вакантно место поверисмо, ал' да марљиво и савесно врши своју дужност.

А шта видимо код проте Боже, тог названог »рајзендера«, да ли он савесно врши свој позив? Морамо признати, да не, јер он је самовласник, силник и осветљив човек, што му као свештеничком лицу ни у ком погледу не доликује и то се путем јавности жигосати мора.

Наш прота Божа је *све до скора на пушовињу био*: арендирао и продавао манастире, а што је дуже трајало, све више дијурне (дневнице) примао, те је због тога и прозват протом-*рајзендером* и *вигецем*.

А како управља и занемарује своју цркву и општину, хоћу у кратко ове замашне ствари да наведем.

Преоправља се саборна црква, која ће скорим готова бити. Па шта се све ту радило? Црква је споља са врло малом разликом таква иста остала, шта више споља је лошијег материјала, него што је била. Многи ће се питати, како то, кад је изнова прављена? Одговор је: па лепо, тако наш прота хоће и он тако управља. Са старог крова је још добар бакар скинут и у бесцење продат и плехом замењут. Питамо се, шта је трајније: бакар или плех? Даље, сви су се чудили, кад се она дебела фасада (малтер) споља сикиром и будаком обијала; мислили смо, да ће у цркву да оборе — а заменили ју много слабијом израдом. Сви добро знамо, да се прво кућа као и све собе при зидању довршe па се тек онда пређе на малање, а код нас се сасвим друкчије радило. Прво се црква изнутра малала и довршила, па онда се тек прешло на зидање и столарске послове. Леп ће малерај изгледати, кад га још у почетку прашина нападне.

А шта би са столовима? По предрачуну је требао предузимач нове столове по 160 круна комад ставити. Па шта би? Ништа. Кад се подузимач увери, да би нови столови до 240 круна стали и да би по том до 80 круна наплатати морао, потужи се радикалима и стао их капацитирати, да су стари столови од тврђег дрвета те према томе да су још добри т. ј. бољи но што би нови столови били, те тако прекрха радикале и проту, а нова црква остаће са старим и премазаним столовима.

У нашој црквеној општини се не ради баш ништа, прави немар. Црквена општина место да је изидала она празна места око цркве, где би се већа кирија могла постићи, а они подигоше кућу поред гвоздене ћуприје, где општина до 1000 Круна доплаћује.

Из овог, што хоћемо да наведемо, видимо, да је прота Божа имао са манастирима посла, кад и на плугове и друге пољопривредне справе не може да заборави.

Наша порта, црквено двориште место да служи као украс око цркве, а прота Божа, научен својим трговањем, оправио је у порти читаву одају за плугове.

Како се плугови, шупе и друге комедије слажу са црквом? Ту је хтео г. прота за општину што да привреди, а код она два локала је нанео општини штету. Па ко треба ту штету да накнади? Видећемо, да ли ће ко у скупштини имати смелости, да г. проти замери.

На место пок. г. Милића чујемо да би прота рад био свога зета из Молдаве да доведе, ма да исти по српски народ још никаквих заслуга вема. Имамо ми заслужнијих људи, који су достојни тог места. Док је пок. Милић лежао мртав, прота, ма да је председник црквене општине, није цео дан до увече дао истаћи црну заставу, а за време погреба нити г. епископ, нити прота не нађоше за вредно, свом брату у Христу мали говор да изговоре. Заиста жалосно!

Како се управља кућом пок. Косте Обрадовића? Наопако. Ту се показао г. прота, какав је свом срцу. Једног старијег занатлију, г. Лазу *Фијашовића* фризера, који се 30 година налазио у тој кући и који је отац 6-торо деце, истерао је на сокак, боље речено: тако високу кирију хтео је да му наметне, коју ни најбољи трговац не би могао плаћати. У тој кући је тако исто једног кожарског трговца изгонио, те су та два локала 3—4 месеца празна стојала, а општина штету сносила.

Г. Мита *Клицин*, ма да је други за њега радио и заслуживао му, таког истог срца био је као и прота Божа. Кад се требао школски барјак наручити, обишао је нашег доброг и признатог занатлију г. Милана *Пешка-Павловића*, који од толиких година плаћа школарину и парохијал, па је дао барјак даље наручити, и то у Пешти код *Бенедека*. И то ваљда има свог узрока.

Ето видите, господо, по овим малим стварима, како се код наше црквене општине управља, а како би изгледало, кад би се крупнија дела изнела. И ми Вршчани све то морамо трпети и својим очима гледати.

К.

Војничка варош.

— Отварање артиљеријског стрелишта у Хајмашкеру. —

Прекјуче, у четвртак, 30. јуна (13. јула) о. г. отворена је у Хајмашкеру у веспримској жупанији нова артиљеријска школа. При отварању те школе учествовао је надвојвода *Леополд Салватор* као главни надзорник артиљерије а осим њега и надвојводе *Фридрих* и *Јосиф* и готово сви војнички ауторитети наше монархије па и домобрански министар Самујило *Хаваји*. Велики преображај вароши Хајмашкера започео је године 1901., кад је војнички ерар у хајмашкерском атару купио 9.000 катастралних јутара за артиљеријско стрелиште. Градње су започеле године 1908. а крајем године 1910. већ су могле бити предане свом опредељењу. Назидано је 60 зграда, у којима се могу сместити 260 официра, 2000 момака, 1000 коња и 100 топова. Те зграде заузимају земљиште, које је веће од педесет јутара, а стале су пет и по милијона круна. На неплодном кречном земљишту највише је бриге задавало питање, како ће се снабдети водом. Помогли се тако, што су пробушили два артеска бунара. Воду из та два бунара помоћу електричних шпркова купе у 50 метара високу кулу, у којој има резервоар са 250 кубичних метара садржине, а оданде онда ув потребни притисак вода доспе на све стране. Кула је уједно и најлепши украс целе насеобине, јер заповедниковој згради даје изглед големе тврђаве. У вече се са те куле разлева електрична светлост. Та тврђава са својих двеста модерно намештених соба, са својим силним читаоницама, трапезаријама и са својом дивном чекаоницом, више личи на међународни какав хотел, него на ераријалну зграду. Војнички ерар је у хајмашкерском атару подигао читаву модерну варош. Уза куће, у којима се станује, има онде стаја, ремиза, мајурева, званичних зграда, болница, купаоница, сајмишта, кланица, канала за одвоз помија, електрично осветљење, фабрика леда, пошта једном речи свега, што пронађе људски ум, да што удобнијим створи живот на тако удаљену месту. Побринуло се и за то, да се створе шеталишта, па перивој од десет јутара, те ће за неколико година посред дивне зелене шуме бити прва војничка варош у нашој монархији.

Велика несрећа на мору.

— Бродолом путничког пароброда »Санта Роза«. — Утопило се 275 људи. —

У кратко смо јавили, каква се је грозна несрећа догодила бливу обале североамеричке државе Калифорније, недалеко од луке вароши *Пунта Аргуела*. У ову луку је пловио пароброд „*Санта Роза*“, која је својина једног приватног друштва. На броду том беше 400 путника. Већ четири недеље беше пароброд овај на путу, кад га је баш код мете путу стигла несрећа: разбио се је о стену и 275 људи нађе смрт у валима Великога Океана.

О тој грозној катастрофи стигао је овај извештај:

„Санта Роза“ се је још у сумрак приближила калифорнијским обалама. По капетанову рачуну лука Пунта Аргуела, камо је брод пловио, није могла бити још далеко. Брод је мирно пловио, кад крманош наједаред опази силну светлост рефлектора. Помислио је, да је то светлост куле-светиље у пунта-аргуелској луци и зато управи брод управо на ту светлост. Тек што је брод превалио неких стотину метара, силно се затресе и стаде. Била је баш ослека те особље бродско и путници помислише, да је брод наишао на пруд, са кога ће се ослободити, чим наступи плима. И мирно чекаху, Али за мало па с ужасом видеше, да пароброд не стоји на пешчаном пруду, него на оштром стењу, које је броду пробило дно и кроз огромну деру кроз коју вода унутра у брод. „Санта Роза“ стаде *тонути*. На палуби настаде ужасна паника. Путници пројурише чамцима за списавање, али капетан и морнари даваху знаке, да пароброду не прети опасност те да ваља чекати помоћ с обале. Али на обали ве беше, осим неколико радника, никога. Радници су тамо радили на градњи железнице и светлили су себи електричким рефлектором, светлост којега је и обмахнула капетана пароброда, те овај наиђе на стену. Кад на броду видеше, да ни од куда не стиже помоћ, спустише чамце, путници сиђоше у њих и отискоше се од брода, који је тонуо. Али ту већину тих несретних људи дочека смрт: Изненада се диже бура и таласи ударише слабе чамце о стене, чамци се разбише и *275 путника погибе* у валима океана. Само 192 особе је спасено, које се тешком муком дочепаше обале и до-

несоше црни глас о грозној несрећи код Пунте Аргуеле.

НОВИ САД, 2. јула 1911.

— **„Заставине“ лагарије.** У свом јучерашњем броју „Србобран“ под насловом: »*Да се не заборави*«, доноси ову белешку на лагарије и преклапање отрцане „Заставе“ излапелога Јакова *Ножића*:

„Новосадска „Застава“, да забашури *проневјере*, које су починили радикали у народно-црквеним фондовима, подгријева поново т. зв. аферу Бађањијеву. Прибићевић је изјавио у сабору — каже „Застава — да ће др. Богдан Медаковић доћи у сабор и одговорити на Красојевићеве тврдње, али није одговорио и тим је посредно и доказао истинитост тврдње Красојевићеве и Бађањијеве.

Ми немамо ни најмање воље, да се код наших толиких важних послова натежемо са „Заставом“ и у овом питању, које је давно *рашчишћено*. Толико ћемо казати „Застави“, да је др. Медаковић дошао у сабор, али је клуб самосталне странке нашао, да послије онаквог Бађањијевог писма, *којим се ништа и не тврди*, и Прибићевићеве изјаве, која је била управо *поразна за радикале*, није нужно, да Медаковић ништа изјављује. *Тим би се само давала нека важност радикалским лажима*. Та Прибићевић је ударио као маљем у главу, кад је рекао, чему самосталној странци интервенција код Бађањија и код Векерла, кад је она тада имала владу у Хрватској и кад је у то вријеме сваки час била у положају, *да о државним стварима*, које су свакако биле важније од радикалских уредаба, без Бађањија конферира с *Векерлом?*

У осталом „Застава“ се вара, ако мисли, да ово „питање“ сада интересује публику. *Боље би било, да разложи, како ће радикали надокнадити оне силне мањке, које је установио српски народно-црквени сабор, које је произвело радикалско газдовање у автономији на штету народно-црквених фондова!*“

Сасвим је тако. **Дајте натраг народне новце**, ви радикалски трбушари и автономни рчкови! *Враћајте народни новац, који сте смотали*, а немојте досађивати и вашим телићима којекаквим бапским причама о вашем брадатом полубогу, кога још само ограничени карловачки брадоња поштива и сматра за неки бедни авторитет.

— **Како мађарски железнички чиновници поступише с надбискупом-коадјутором Бауером.** У прошли уторак у вече је надбискуп-коадјутор др. Антон *Бауер* путовао из Осека, где је био на конгресу сељачких задруга. Осечка „Народна Обрана“ извештава о беспримерном једном поступку неких Мађара железничких чиновника том приликом, ово:

„Пригодом одласка пресвијетлога г. надбискупа коадјутора дра Бауера замолио је пресвијетли г. препошт Јосип Хорват телефоном железничку постају, да се прибави посебни купе I. разреда г. надбискупу за пут у Загреб. На телефону се јавио у одсутности главара постаје један чиновник, те захтјевао, да се с њим говори мађарски, па кад му то није удовољено, отишао је од телефона. Дошавши надбискуп са својом многобројном пратњом на станицу, пошли су г. г. Хорват и др. Папратовић у уред главару постаје, гдје им на њихову молбу један чиновник одврати мађарски, да их не разумије, и нека говоре мађарски. То исто у осорном и подругљивом тону учинише и тројица чиновника брзојазног уреда, а на одлучне приговоре и захтјеве г. г. Хорвата и дра Папратовића, да су они као заједнички чиновници на хрватском територију дужни говорити хрватски, слегнуше раменима и окренуше им леђа смијући им се у лице те понављајући: „Nem tudom“ и „Magyarul — magyarul“. Тек након дуге препирке и просвједа те одлучног захтјевања речене господе нашао се један влаковођа, који је хрватску молбу протумачио једном од ових Мађара, па је овај обећао прибавити г. надбискупу посебан купе“.

„Народна Обрана“ јавља даље, да су се г. г. Хорват, Пинтеровић и Папратовић против овога поступка телеграфски притужили грофу Куену и Томашићу.

А шта ће аснити? Та Куен и Томашић још ће похвалити оне чиновнике!

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** Од како је почела *одбранбена расправа*, посланици долазе у сабор у густим масама, а седнице се отварају тачно у 10 или најдаље — као на пр. јуче, 1. (14.) о. м., што беше, — у $^1/_4$11 сахата. Опозиција је опструкцијонашку борбу удесила тако, да један посланик *целу седницу* „изговори“, а остало време се утуче разним опструкцијонашким мајсторијама. Тако је у јучерашњој седници заступничке куће пре дневног реда Јуштовац *Ловаси* затражио реч, на што се с деснице диже граја и подругљива *немачка* вика: „hoch!“ Ловаси је тражио, да се петиције штампају и разделе међу посланике. Уз општи смех диже се Ловасијев друг заст. *Бенедек*, да тај предлог одбије, јер да се то противи досадашњој пракси.

За тим су прочитане петиције, а за време читања владала је непрестана *галама* на обе стране сабора. Владинац Ђорђе Рудњански довикнуо је опозицији:

— То је озбиљна странка!?

На ту упадицу настаде велика граја код опозиције, која тражи, да се Рудњански упути на ред. *Председник* се противи том захтеву. Услед тога је председник на захтев опозиције морао наредити *тајну седницу*, у којој заст. *Рат* изјави, нека се већина не да повести страстима, јер ће се опозиција знати бранити. Заст. *Бенедек* захтева, да се молбе имају увести у стенографски записник. Заст. *Јушт* потпомаже тај захтев. Јуштовац *Абрахам* вели, да је Хок због много мањег догађаја позват на ред. Председник др. *Берзевици* изјављује, е допушта, да се молбе уведу у стенограм. Заст. *Рудњански* изјављује, да је своје речи изустио као шалу само у малом кругу; вољан је, да моли за опроштење.

Кад је опет отворена јавна седница заст. *Рудњански* моли за опроштење те у $^1/_2$12 сахата опозицијони заст. *Бакоњи* узима реч, да говори против војених законских нацрта кроз целу седницу.

— **Честитка српскога краља цару и краљу Фрањи Јосифу.** Из *Гастајна*, где сада летује нови српски министар-председник др. *Миловановић*, јављају: У дипломатским круговима се говори, да је српском краљу *Петру* највећа жеља, да између Аустро-Угарске и Србије буде најбоља слога. О дану рођења цара и краља Фрање Јосифа — 5. (18.) августа — ће у Ишл доћи нарочито српско изасланство, да протумачи честитку краља Петра. Краљу Петру су обећали, да ће га цар и краљ Фрања Јосиф на јесен у Бечу примити. —

Читаво ово гастајнско саопштење дише неком *надувеношћу*, као да се краљу Петру пријемом у Бечу чини нека *милост*. Сумњамо, да ће овакав тон учинити добар утисак у меродавним српским круговима. У осталом, одмах при ступању Миловановићева кабинета на чело државних послова изјављено је са службене српске стране, да нарочито изасланство краља Петра не ће ићи на подворење у Ишл. Не знамо, који су то сад опет »дипломатски круговi« у Гастајну, који противно тврде.

— **Општи страјк у Шпањолској.** У Сарагоси се опасно шири општи страјк. После једне демонстрације страјкача дошло је до *сукоба* с полицијом те је *шест страјкача* **убијено**, а *30 рањено*.

— **Револуција у Португалији.** По вестима из Лисабона монархистички завереници су ноћу хтели да продру у тврђаву св. Ђорђа, али их је стража растерала пушчаном паљбом. У тој тврђави је 15. пешадијски пук и војеко складиште муниције. Без сумње су роајалисте ово хтели да освоје. Влада је скупила велику војену силу у Брагу, јер је осетила, да монархисте хоће да се докопају те вароши. У случају напада републиканске трупе ће крваво да сузбију роајалисте. На све стране телале, да влада хоће да понуди *20 милијона* протераном краљу *Мануелу*, ако се за ту своту одрекне свих права на португалски престо. Тако би влада хтела да учини краја монархистичком покрету.

— **Енглеска и Мароко.** »Berliner Tageblatt« јавља из Мадрида: Путници, који долазе из Гибралтара, приповедају, да је енглески краљичин пешадијски пук спреман да крене у Танжер.

ДОПИСИ.

Оравица, о Петрову дне 1911. (*Србовање на мртвој стражи.*) С особитим сам уживањем у овогодишњем 111. броју цењеног „Браника“ читао извештај о излету новосадског занатлијског певачког друштва „Невена“. Ја држим, да су српске певачке дружине такве установе, које подржавају српски дух, да не утоне у мору туђинштине, те их према томе ванредно и ценим. Ево овде у нашем месту, на мртвој стражи Српства, где су Срби трговци и занатлије били некад велики капиталисте, па играли одлучну улогу, не би се данас можда ни знало за српско име, да га не одржава српска свирка и песма. А наше је место знаменито већ и по томе, што је овде још под Баховом системом, од године 1856. до 1860., као т. зв. Bezirksadjunkt служио и боравио наш неумрли народни великан др. Светозар Милетић. Још до пре петнаест година србовало се у нас те још како, али се онда оне велике богате српске породице раселише у веће градове, те остаде само десетак српских породица, трговачких, чиновничких и занатлијских, па се српски дух лагано стаде губити. Но, мало по мало, па се доселише нове, млађе снаге и дадоше се на посао, да ускрсну стари српски дух у овоме месту. Прво основаше српски тамбурашки збор. Доста је требало посла и труда, док се тај збор основао. Свега ако је било три особе, којима је био јасан утецај свирке и песме на то, да се пробуди српски осећај. На челу том покрету био је стари граничар г. Лазар *Богдановић*, управитељ овдашње свиларе. Он је скупио дружину и одмах јој бесплатно на расположење ставио своје просторије, а син му Михаило, књиговођа у овдашњој немачкој грађанској банци, примио се, да бесплатно буде зборовођа. То је врло даровит и вредан човек, те кад се прилозима појединаца набавили инструменти и музикалије, он је за три месеца научио дружину неколико српских народних песама и руску полку тако складно, да је ликовођа овдашњег старог, пре четрдесет и осам година основаног немачког певачког друштва чувши из близине, како наша дружина свира са председником истог немачког певачког друштва, врло угледном личношћу, дошао до нас те нас замолио, да са неколико тачака суделујемо у њиховој забави. Ми смо се до душе изненадили том позиву, али смо се ипак радо одазвали и постигли смо ванредан успех, тако, да смо сваку пијесу морали поновити. Те тако смо ми себи прибавили угледа. Рачуна се с нама и зна се, да у овом месту има и Срба, који у култури нимало не заостају за иноверцима, којима смо ми после приређивали забаве, поревенивши се међу собом, да све трошкове подмиримо. Србовали смо тако шест година, но наједаред, некако пре године дана, учмане воља и одушевљење у чланова, те управа нађе за добро, да за неко време обустави рад тамбурашког збора. Али не прође дуго а опет се састадоше млађе снаге, те прегоше да наново покрену и наставе стари рад. Стари председник захвали и предложи за председника старог овдашњег трговца г. Мишу *Теодоровића*, који је, кадгод је ваљало што приложити за друштвене потребе, јасно показивао, како му је жао, што је као стар човек запостављен. Е па добро! Ми га изабрасмо за привремена председника с тим, да ћемо се, ако се за шест месеца покаже успеха, конституисати и власти поднети друштвена правила на потврду, ако пак не, онда да нови председник инструменте врати старој управи. С почетка је било још и Боже помози, али се после наш привремени председник избезуми па стане наређивати, да збор свира по биртијама, наравно на весеље оним иноверцима, који у њега пазаре. Ми га позовемо на одговор, напомињући му, да инструменти нису његова својина и да чланови не морају веселити онога, коме он хоће да се додвори. Но наш ти се председник узјогуни. Не да он, вели, инструмената никоме. Шта смо знали? Да се вучемо по суду па да странци с нама испирају уста, то нисмо хтели. Решимо само, да га бојкотујемо и да га нико од нас више и не погледа. Он на почетку изјави, да ће вратити инструменте, али да му се најпре накнади 24 круне трошкова, које је утрошио у то, да се инструменти одрже. Да би се избегла даља брука, ми скупимо те 24 круне па искупимо своје инструменте. Честити Михаило Богдановић, наш зборовођа, одмах се одрекао зборовођства, чим је незаслужни привремени председник пошао странпутицом. На жалост нас Михаило Богдановић сасвим оставља, јер је изабран за чиновника у великом српском заводу у Панчеву. Ми га испраћамо најсрдачнијим жељама, да и у новом положају остане онакав Србин, какав је био, док је био међу нама.

С.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 2. јула 1911.

— **Нови српски Месија.** Има овде у Новом Саду један младић, који је себи увртио у главу, да је он нови Месија за српски народ, и да је Провиђењем изаслат, да истреби из српскога народа — *трулеж*! Та fixa idea појавила се у том младом господину особито одонда, од како му је име дошло на чело органа једне странке српске, у којој су поштовања достојни људи. Тај нови Месија српски пре свега је најгадније насрнуо на једног нашега одличнога човека, бацајући сву кривицу *једино на овога* због пада Српског Трговачког Удружења и Фабрике Посластица, а није хтео да узме у обзир и *све остале прилике*, које су допринеле паду те две установе. Паметан свет, кад му која установа посрне или пропадне, гледа, не би ли се могла спасти или наново подићи, а не граје по новинама. Али ми Срби смо тако срећни, да у таковим приликама имамо *нових Месија*, који ће једним замахом свога новинарскога пера искоренити „трулеж“. Шта више, тај нови српски Месија је уобразио себи, да је »сва новосадска интелигенција«, не: »читав српски живаљ у Новом Саду *радосно* (?) поздравио« тамо његово „искрено“ писање, а то му даје разлога, да — блати и *Централни Кредитни Завод* или — како он вели — »Централу«. Млади господин налази, да је у српском народу *све труло*, само је, авај, он једар, здрав, вала као ливански кедар. Он каже, да он трулежа наилази *„у свакој српској општини широм наше домовине“*. И све ће то нови

српски Месија да очисти, излечи и наједаред добијамо прекрасан, здрав српски народ — без трулежа. И онда ће виле певање, песмотворке — што рекао пок. Сандић — да удесе имне спаситељу српскога народа, који нас курталиса трулежа!! И онда ће широм блаженог српског народа поред тих вилинских имна̑ и песама да се хоре дитирамби новом Месији, јер дотле ће овај основати масу **певачких друштава**, у којима он налази спас Српства. И отпочеће весели, новим Месијом од *трулежа* излечени Србин да пева песму, од које ће да задрхте и »Dreadnought« и!..

Не бисмо се ни оволико осврталн на недотупавности и бесмислена преклапања, фразирања и декламације г. борца против »трулежа«. Али чујемо, да се он размеће, како »Браник« њему, делији, не сме »ни да писне«. Ми се нисмо осврталн на тога намет-спаситеља српскога народа ни пре, јер добро знамо, да *његово бадрцање и кочрцање* **осуђују** *и сви први људи* у странци, у чијем органу он нас самовласно и самовољно напада и пред народом на прави јашински начин клевета. **Нама је стало до споразума, слоге и будућег рада са људима, који се такођер боре против радикалске аждаје** и зато смо много штошта оћутали. Али млади господин је то наше ћутање, кога смо се држали у интересу слоге и мира, рђаво разумео и сада је већ почео да онако јашински пише и *о највећем српском новчаном заводу у Угарској*, о заводу, који је омогућио ексистенцију читаву низу мањих и већих српских новчаних установа у нашем народу, о заводу, који се г. 1907., у доба страшне новчане кризе, показао као прави благослов по наш привредни живот. У осталом Централни Кредитни Завод није спао на то, да га бранимо од којекаквих шупљих фанфаронада, којих, на жалост, има и сувише код неких уображених младића, што у патриотским тирадама, а не у *раду* налазе спас српскога народа.

А како је „искрен“ родољуб млади Србин, види се из овога. У исти мах, када напада велики **српски** новчани завод, Централни Кредитни Завод у Новом Саду, **хвали он до неба чивутску** Пештанску Комерцијалну Банку! Срамота, по сто пута срамота!!

Младом господину за чудо сметају старији наши заслужни људи. Не може од тих »стараца« он и њему слични штребери да дођу до каква положаја, где он мисли, да се рахат живи. Он би да ствара *„нове ексистенције“*, а старци треба да преко ноћ помру. И заиста, шта ће нам, врагу, старци, кад имамо тако амбицијозну омладину, пуну воље и спреме за рад на спасу народа српског, као што је млади Катон наш?! Умрите, ви старци! Шта ту сметате спасу, напретку српског народа? Сиђите доле у Ад, ви стари грешници, што ширите *трулеж*, па дајте слободно поље оваковим ђетићима, као што је овај млади Ментор српског народа.

Још само две-три новом српском Месији. Млади пријатељ се је и сувише уживео у улогу »des Hinschiessens«, али је заборавио, да постоји и »das verfluchte Herschiessen.« Морали смо га из те заблуде извести, а сада га остављамо, да мирно настави свој »јединоспасавајући« рад на чишћењу трулежа из српског народног тела. Од срца му желимо сретан успех.

— † **Славко Срданов**. У нашој је вароши јутрос после дуже болести у 26. години свог века преминуо свршени богослов Славко *Срданов*. Покојник је са своје благе нарави и питомости био омиљен у својих знанаца и пријатеља. Његова прерана смрт је у црно завила уцвељену му мајку, свештеничку удову, а оплакује га и млађи му брат Жарко. Нека је вечан спомен младом покојнику!

— **Забава немачког певачког друштва „Фросина“ у Новом Саду.** Ово старо и врсно певачко друштво наших суграђана Немаца приређује сутра, у недељу 3. (16.) о. м., у овдашњем варошком стрелишту уз суделовање румског немачког певачког друштва летњу забаву с игранком, на којој свира музика ц. и кр. 96. пешадијског пука, а оба друштва изводе низ лепих песама. Улазница је 1'20 К од особе, а почетак забави је тачно у 5 с. по подне. Од 5 с. до 8 с. увече је војнички концерат

— **Промена у вишем чиновништву сремске жупаније.** Краљ је дозволио, да се поджупан сремске жупаније Светозар *Грубић* у истом својству премести пожешкој жупанији.

Бан краљевина Хрватске, Славоније и Далмације је умировљенога кр. котарског предстојника Богдана *Новаковића* именовао кр. жупанијским тајником у VII. чиновном разреду са суставним беривима, те му поверио управу кр. жупанијске власти у Вуковару.

— **Град.** Добар део атара општине Чуруга потукао је ових дана лед. Штета се рачуна на нека *два милијона* круна.

— **Велик пожар на железничкој станици у Инђији.** Пишу нам из *Инђије*:

»Ноћу између 13. и 14. јула по р. к. појавила се ватра у магазину на железничкој станици. Ма да су како ватрогасци, тако и војници драгуни настојали око гашења ватре, нису могли ништа од робе, осим новца и списа у писарници магазина да спасу. Магазин је био накрцан робе: *све је пропало*. Услед чега је ватра наступила, није за сада познато.

— **Обустављен испит зрелости у Дубровнику.** Из *Дубровника* јављају »Обзору«:

Ових дана започеше на овдашњој гимназији испити зрелости. Двојица ђака су према општем мњењу неправдом пала на шест месеци, услед чега приредише њихове колеге равнатељу, поверенику и професорима данас жестоке демонстрације. *У гимназију је позвана жандармерија*, да учини ред. Испити су услед демонстрација систирани. Председник је комисије данас отпутовао из Дубровника.

— **Девојачко васпиталиште Св. Мајке Ангелине у Будимпешти.** (IV. Váczi utca 63.) прима пријаве за шк. г. 1911.|12. На захтев родитеља даје обавештаје и шаље нове заводске проспекте. 295 14-30

БАЈИЋЕВА МУЗИЧКА ШКОЛА У Н. САДУ.

Наставници дипломирани уметници. Школа 10 К. месечно. Може се спремити за испите прашке. бечке. пештанске и загребачке конзерваторије.

Новости са стране.

— **Породична драма на улици у Будимпешти.** Синоћ у ½6 с. у вече је на сред улице Лауша Кошута у Будимпешти познати козметиста др. *Јуташи пет пута пуцао* из револвера на престоничког варошког спомоћног конципијента Гезу *Шаламона*, који је лако озлеђен. Предисторија овог догађаја је ово: Др. Јуташи је разведен од своје жене, а дете из њихова брака досуђено је оцу. Јуташи је ту пресуду послао родбини жениној, због чега Јуташи буде изазван на двобој од женина брата Гезе Шаламона. Али Јуташи одбије двобој позивајући се на то, да је већ суд решио ствар. После по сахата Шаламон, праћен својим деверима: судским бележником Ст. *Марфијем* и мерником Александром *Нађом*, нападне на сред улице Јуташија, частећи га кишом удараца песнице и батине. Јуташи је озлеђен по глави и добио је пуно тешких масница. Онда се Јуташи маши револвера, да се одбрани од нападача.

— **Ужасна жега у Америци** још једнако траје те људи и животиње *гомилама гину* од ње. У Њујорку се 9. јула по р. к. врућина дигла на 95° Фаренхајтових и до заласка сунчева ни за тренутак није попустила. Тај дан је од жеге *умрло* 22, а разболело се 100 особа. Скапало је на улици 25 коња и лешине, које не могу одмах да однесу, распадају се брзо и заражују ваздух.

Из *Њујорка* јављају 12. јула по р. к.: Јуче је запара у вароши била ужасна. У 2 сата по подне било је преко 36° Целзијевих у хладу. Кроз кратко време пало је *мртвих 13 особа*. „Трест“ леда у Њујорку, који редовно продаје 5000 тона свог производа на дан, подвостручио је продукцију, али ни та не достаје. Услед тога многе су се крчме морале привремено затворити. У рестаурацијама и „барима“ постављени су блокови леда на располагање гостију.

Не дају се ни побројати све особе, које падају у несвест од жеге. Многи упрегнути коњи попадаше на улици. У Бостону је такођер била силна жега, а у Чикагу је *помрло* јуче од врућине *30 особа*. Многе вести о сличним катастрофама долазе из свих источних градова. Као да то није доста, неке су шуме у северном Мичигену стале горети, те су 3 села већ сасвим изгорела, многа су друга места угрожена.

Из *Њујорка* јављају 13. о. м. по р. к.: Јуче је њих *26 умрло* од сунчаног убода. Ове недеље је од жеге **погинуло** овде свега **234 особе**. До сада је од ове грозне јаре мањкало 1500 коња и 8000 паса и мачака.

— **Морал у Угарској.** У Тренчину је пред каваном била битка. Тукли су се и бубали хонведски поручник *Удвари* и уредник мађарског листића »Тренчени Лапок« др. Павле *Генци*. — У Деви (у Ердељу) потукао се на улици новоизабрани поджупан *Чулаји*, кога су »хазафије« у хуњадској жупанији прошверцовале против румунског првака дра Аурела *Влада*. Чулаји се тукао на улици не с Румунима, него с управним већбеником Адорјаном *Барчајијем*, коренитим Мађаром Кошутовцем, који је хтео да пуца у Чулајија, да му не отеше револвер.

— **Поплава у Турској.** Због силног надолажења река Марице и Тунце предели између Мустафа-паше и Једрена су *под водом*. Многа села су потопљена и куће однете или пропале. Пропао је и повећи број ситније стоке. Жетва је већином уништена. Штета се цени на милијон франака. Приликом поплаве *утопило* се и *десет* лица.

— **Стечај против Ахимове оставине.** Адвокат из Бекешке Ђуле др. *Шимонка* био је »веран« присташа покојнога нар. посланика Андрија *Ахима*, кога су на онако подао начин убили браћа Жилински. Над мртвим Ахимом држао је тај др. Шимонка ватрен говор. А сад се испоставило, шта је руководило тога Шимонку. По Ахимовој смрти он је на силу Бога хтео да буде у Чаби посланик, па кад је сељачка странка кандидовала и изабрала Криштофија, г. фишкал грозно омрзну и сељачку странку и Ахимову породицу. И поднесе суду молбу, да се над Ахимовом оставином отвори стечај, јер да су му наследници пок. Ахима дужни 1700 К, а оставина је пасивна. Суд је *одбио* ту молбу, јер је удовица положила у порезно звање оних 1700 К, док се не реши парница.

— **117-годишњи рабин.** У Самошкрашову (у сатмарској жуп.) умро је недавно рабин Исак *Рајх* у 117-ој години свога живота. Тек пре неколико година напустио је рабинство, али су му Чивути са свих страна долазили ради савета и помоћи. Јер Рајх беше врло богат човек и оставио је драгоцену књижницу, у којој је много старих и важних књига. Увек беше овај стари рабин чврст и здрав, а разболео се је тек пре три недеље. Оставио је иза себе 5 деце, 8 унука и 4 праунука. Три пута се женио; трећа му је жена лане умрла у 93. години живота.

— **Творница динамита одлетела у ваздух.** Из *Келна* (у Немачкој) јављају: Велика творница динамита у Вирцерсдорфу у Западној Фалачкој одлетила је у ваздух услед експлозије. Шеснаест кућа са складиштима динамитских патрона је *уништено*. Творница је једна рушевина. Испод рушевина извукоше *десет радничких лешина*, силно унакажених. Двадесет радника тако је тешко рањено, да има једва наде да ће преболети.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 1. јула Гроф Алберт *Апоњи* је изјавио, е намерава да држи у сабору дужи говор против одбранбених предлога па да »сервира сав омлет«. Затим ће се племенити гроф повући из престонице.

Гроф Стеван *Тиса* ће говорити у понедељак па ће онда у купатило. Исто ће тако радити и трећи мађарски грофовски политичар, гроф Јулије *Андраши*: од недеље ће и он избацити у сабору говоранцију па ће отићи на свој спахилук.

Беч, 1. јула. У седници варошкога већа представник *Шумајер* тврдио је, да су контрахенти бечко-пожунске електричне железнице дали стотине хиљада круна у хришћанско-социјални изборни фонд. Ту Шумајерову тврдњу хришћански социјали нису побијали.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Томашић још склапа »гувернаменталну« странку.

Загреб, 2. јула. Јуче после подне искупили су се посланици, који пријатељују с баном, да се саветују о образовању „јединствене“ гувернаменталне странке. Председавао је др. *Швиндерман*, а присутни су били и бан и подбан Чаврак. *Рорауер* је прочитао нацрт програма те странке, што се има радити. После банова говора изабран је одбор од пет лица ради коначне редакције програма. (Сад само фали странка! — Ур. „Бр.“).

Посете балканских владара на бечкоме двору.

Беч, 2. јула. Најављене посете балканских владара на бечком двору биће на јесен. Краљ Србије *Петар* стићи ће у Беч крајем септембра. Бугарски краљ *Фердинанд* ће свакако доћи у првој половини октобра, а посета црногорског краља *Николе* је *одгођена* на касније време због устанка у Арбанији.

Устанак у Арбанији.

— Тургут паша смењен. —

Цариград, 2. јула. Као што се чује, врховни командант турске војске у Арбанији Шефкет Тургут паша биће *смењен*, а на његово место постављен генерал *Есад* ефендија, који је пореклом Арбанас. Именовање Е, садово за врховног заповедника турске војске у Арбанији јесте јемство да ће се жеље Арбанаса испунити.

Крваве демонстрације у Паризу.

Париз, 2. јула. Кад се је председник републике *Фаљер* јуче враћао са велике војничке смотре, која је у славу народног празника одржана у Лоншану, дошло је на тргу „дел Етоал“ више пута до псовке против војске и републике. Настаде *крваво сукоб* између демонстраната и полиције; два полицаја је рањено тешко, а шесторица лако. Пред тамницом Санте, где је затворен социјалистички вођа *Херве*, бацали су демонстранти каменице на полицију. Ова голим сабљама навали; једном човеку је размрскана лубања. Борба је трајала читав сахат. Многи су рањени. Најпосле се демонстранти окану борбе.

Опструкција у угарском сабору.

Будимпешта, 2. јула. (*Заступничка кућа*). Данашњу седницу отворио је потпредседник *Навоји* у 10 сахати. Пријављено је шест нових интерпелација, међу којима је интерпелација заст. *Иванке* о том, какву улогу игра заједнички министар иностраних дела у арбанаским немирима.

Заст. гроф *Шер Тос* (од пучке странке), говорећи о одбранбеним предлозима, одбија ове, јер користи од војске са траженим жртвама стоје у обратну односу.

Велик пад на берзи.

Будимпешта, 2. јула. Фирма Розвер и Фалуди на берзи није могла да исплати разлику у житу од 300.000 метарских цената пшенице.

Скандал у великом бугарском Собрању.

Софија, 2. јула. У јучерашњој седници великога Собрања демократски посланик *Георгов* оптужио је краља Фердинанда, да је из зајма од г. 1902. осигурао себи *непоштену асну*. На те речи настала је ужасна галама, која је трајала по сахата. Умало што није дошло до туче између већине и опозиције.

Хајдучија на Сицилији.

— Разбојници на мору. — Сицилијански разбојници. — Како ови раде. — Хајдучки поглавица Леоне. — Његова занимљива историја. — Руска грофица. —

Данас већина листова у Европи пише о судбини немачког трговачког агента и енжењера Рихтера, кога је једна грчка хајдучка чета ухватила у солунском вилајету и одвела га некуд у планину.

Сви ти листови наглашавају, да данас има свега две државе у Европи, у којима има стално зликовачких чета, које убијају и пљачкају, а то су Турска и Италија.

Хајдучке чете су преостатак старинскога доба. У старо доба и у Средњем Веку било је у свима земљама хајдучких чета, као што је на свима морима било морских разбојника, гусара, пирата. Чак је и велики римски војсковођа Помпеј први пут изашао на глас у борбама против организираних морских разбојника. Морски разбојници били су тада држава у држави и владали су Средоземним Морем, као што су у Средњем Веку флибустијери владали Атлантским Океаном.

У европским морима гусари су постојали све до почетка прошлог века а најглавнији и најужаснији су били они, којима је поглавица био алгирски Деј.

Он је опремао гусарске лађе, организовао гусаре и упућивао их, да сатиру ђауре. Све оно, што су они запљачкали, било лађе, товари робе или новац, доносило се Деју, и он им је давао плате и награде; сви људи предавани су њему у ропство, а женскиње лепше ишло је у његов харем, остале је поклањао својим људима.

Француској припада заслуга, што је уништила те разбојнике и њихово гнездо Алгир претворила у културну варош.

Осим њих су на Средоземном Мору задавали страх и трепет и браћа Грималди, који су основали варошицу, која се данас зове Монако, и у којој не мањи разбојници имају коцкарницу, чувену у свем свету.

Данас има морских разбојника само у Индиском Океану и поред обала Кине, али се они не усуђују да нападају пароброде и веће европске једрилице, него пљачкају тамошњи свет, који води трговину поред обале и на малим примитивним лађама. Пароброди су, иначе, онемогућили разбојнике на мору.

Али су разбојничке организације остале и данас на копну.

Типична земља њихова била је и остаће Сицилија. Тамо је велика школа разбојника; у тој школи учи се вештина бити разбојник. Сицилијинци сматрају хајдучку чету као какво акцијонарско друштво, које доноси дивиденду. Јер те чете одиста дају дивиденде, и то врло добре. Има читавих планинских села, која живе искључиво од такве зараде.

П. Жибер даје овај занимљиви опис:

Било је то у Палерму, у елегантној кафани чувеног хотела Тринакрија. Ја сам једног дана радознало посматрао, како неколицина ванредно добро играју билијара. Један од играча нарочито ми је пао у очи. Угасите коже лица, црне косе, црних обешењачких очију, врло жив и окретан, прави Сицилијанац. Био је господски обучен.

Услужни камеријере (први келнер) знао је, да сам странац, и приметио је, како пажљиво посматрам онога играча, па ми приђе и, сматрајући, да треба да ми даде обавештења, услужно рече:

— То је један саро.

То значи: поглавица хајдучке чете.

Ја дотле нисам знао тај значај речи саро.

— Он прави врло добра посла! додаде келнер са завишњу.

Тога истог дана у вече ја сам у немачко-швајцарској куглани чуо занимљивих ствари о тим разбојницима.

Говор је био о једном угледном грађанину у Палерму, и ја чух, где за њега кажу:

— Ах, он... њега су секвестрирали.

Ја сам у први мах мислио, да се њему, као трговцу, десила несрећа и да је пао под стечај.

Међутим није било то, него га је, несрећника, била ухватила једна хајдучка чета и уценила га сумом од 80.000 лира, коју треба да исплати Палерманска Банка.

Дешава се, да у случају ако породица уцењеног оклева, да плати откуп, или покушава да плаћање отеже, разбојници пошљу породици одсечен врх увета свога заточника, да би породицу уверили, да је заиста у њиховим рукама. И то пошљу поштом, као мустру без вредности.

У највише случајева то јако убрза ствар. Одмах затим пуномоћник акредитиране фирме путује са испуњеним и потписаним чеком у Палермо или у Катанију и узима од означене банке суму уцене, без икакве препреке, као да ју је тамо оставио.

— Па зар се у то не умеша полиција? Зар благајник дотичне банке не преда полицији онога, који дође да чек наплати? — питаће читалац.

Боже сачувај! Ко тако пита, тај не познаје Сицилију.

Ништа се не дешава. Посао иде глатко. Валута буде наплаћена, и — баста!

Онога, на кога хајдуци баце око, хватају они на најпростији начин. На пример: Богат Палерманац узјаше коња и пође да обиђе своје имање ван вароши.

Хајдучке поглавице знају тачно, колику порезу дотични плаћа и шта има. Они га сами процене и утврде суму.

Човек јаше друмом, кад одједном чета искрсне иза каквог џбуња и окружи га. Поглавица га пита:

— Јесте ли ви сињор (тај и тај)?

— Јесте, ја сам.

— Онда вас молим да пођете за нама. Врло учтиво, врло љубазно.

Човек је већ сасвим начисто, у чијим је рукама. Он мора да пође. Ако се противи, они му метну мараму у уста и поведу га као младу.

Хајдуци лепо пазе и госте ухваћенога, све док не стигне откупнина.

Између обе стране, хајдука и њихових жртава, ипак је најбоље, кад се „социјално питање“ реши погодбом. Сицилија, негдашња житница старог Рима, има доста богата света. Богати министри, богати власници сумпорних мајдана, богати трговци — ето хајдуцима довољно разлога, да им олакшају кесе.

Један од најчувенијих хајдучких поглавица био је у своје време Леоне, или како су га други звали, дон Леоне. Њега су се једни ужасно бојали и мрзили га, а други су га волели и сматрали га као добротвора. Његова личност постала је легендарна. Китњастим наречјем сицилијанским он је назван „вечерње руменило на сицилијанском хајдучком небу“.

Леоне је прво био жандармски официр, затим се одметнуо у хајдуке и касније постао поглавица, о чијој се хајдучкој слави и срећи још и данас прича.

Један хајдучки поглавица био је уцењен. Леоне се јави, да ће он ухватити и управнику полиције предати тога разбојника.

И то му је срећно пошло за руком. Прерушен вешто у бедног сељака он успе, да се приближи чети тога поглавице. Њега су одмах примили у друштво и он је ускоро постао ађутант поглавице. После четири недеље он је предао поглавицу у руке власти. И шта је било?

Управник полиције поче да се погађа са Леоном и не хтеде му исплатити целу суму објављене уцене, него само половину, а остало задржа за себе.

Леоне ћутећи прими половицу суме и исте вечери оде у планину и ускоро постаде поглавица једне страшне хајдучке чете.

Прва његова жртва био је син управника полиције. Он га ухвати и уцени сумом, која је била равна половини оне суме, коју је управник метнуо у свој џеп.

Тада се Леону допаде тај занат и он остаде при њему. Он је био најчувенији хајдук свога времена. Његова резиденција била је у Каникатију. Сви су то знали, али се нису усуђивали. да тамо ударе на њега, јер су сви сељаци ишли за њим и у ватру и у воду. А он је био господски издашан.

О њему има стотинама анекдота. Једног дана он је био ухватио једну богату руску грофицу. Откупна цена стиже тачно, али грофица не хте да се од њега одвоји. Говорило се: „допала јој се тамошња околина“. Али после неколико дана Леоне је учтиво али ипак насилно примора да отпутује, „у интересу њене породичне части“.

»Штампа«.

Купујмо српске школске жигице! — Помозимо српске школе у будимској епархији!

Потписаној управи жале се са више страна на сметње око набављања Српских Школских Жигица по разним местима. Тако, по неки трговци не ће да држе Српских Школских Жигица у својим радњама, јер на њима имају 4% мање зараде него на другим жигицама, а други опет неки трговци, који имају у својим радњама Српске Школске Жигице, из истих разлога не ће да нуде ове жигице, по неки чак и кад их публика тражи, *изговарају се*, да их немају, иако их држе на стовариштy. Осим тога неки место Српских Школских Жигица *подмећу неке Српске Народне Жигице*. С тога се *умољава родољубива српска публика*, **да искључиво тражи Српске Школске Жигице** и само те купује и троши. Кад се дотични трговци увере, да се родољубива публика српска не да помести у својој тежњи, да помогне сиромашним српским школама и да уме *према потреби и из радње отићи*, у другу радњу, где има Српских Школских Жигица, пожуриће се и ти да задовоље родољубиве захтеве српске публике и набавиће и продаваће и они Српске Школске Жигице.

Овај позив и молбу управљамо нарочито на родољубиво српско свештенство, учитељство и задругаре и задругарке, да како сами поступају у горњем правцу, тако исто да у том смислу обавесте и што шире слојеве народне, па и омладину и децу народну, да одлучно траже и купују само Српске Школске Жигице. Помоћу тога њихова родољубива ревновања материјална помоћ сиромашним српским школама у будимској епархији од Српских Школских Жигица према досадањем успеху најмање ће се подвостручити.

Купујмо само српске школске жигице!

Управа срп. прав. епарх. Будимске.

РАЗНО.

— **Абисински негус (краљ) Менелик убијен.** Има томе више од годину дана, од како долазе у Европу најразличије вести о абисинском краљу *Менелику*. Једне од ових вести причају о његову начину живота и болести, друге говоре, да је одавно већ покојник.

Сада јавља дописник немачког листа »Der Tag« („Дан“) из главног града Абисиније и престонице Менеликове Адис-Абебе, да је Менелик заиста умро и то не природном смрћу. По тој вести краљ Етијопије је *отрован*. Осим њега отровано је више људи. Отрован је и принц-регент Рас Тасама, његов син, гувернер провинције Волаја, затим Цецас Беру, а Рас Абате лежи на умору.

Краљ Менелик умро је још пре годину дана од отрова. Тако умиру полако сви чланови његове породице. Прво наступа код њих парализа, па затим долази смрт од тровања.

Европљанима, који живе у Абисинији, познато је, да на абисинском двору ретко ко умире природном смрћу. Отров, од кога умиру у Абисинији, јесте она врста отрова, против кога нема противног средства. Он убија полако и сигурно. Овим отровом служе се на овом мистичком двору увек, кад хоће, да се ослободе неугодних политичких противника, дворана и принчева.

Племићи зато не ће у двору или у својој кући да окусе јело, докле га други не проба. Али зликовци знају, кад треба бацити отров у чашу своје жртве.

Већ неколико година није нико у Абисинији видео краља Менелика, јер онај човек, кога су показивали као краља, био је обичан дворанин. Данас више нико не верује, да Менелик живи. Али двор одржава гласове, да је он још жив, јер се боји револуције.

Сва она ужасна злочинства дело су краљице *Таиту*, абисинске Месалине. Нико не зна ништа поуздано, али су сви уверени, да је краљица отправила на онај свет све оне, који су умрли насилном смрћу. Сви они, који су помрли, били су њени непријатељи. Заступници страних сила извештени су, да је *краљица отровала већ половину својих противника*. Отров, којим су они отровани, јесте врло тајанствен и њега справљају у тајности само неколико њихових свештеника. Прост народ не зна тај отров, јер је врло скуп. Дејство тог отрова је ужасно, а нема му лека.

— **Колико има Словена.** Биће интересантно обавестити читаоце о броју Словена и њихову прираштају.

Године 1826. нашао је професор Шафарик, да има 55 милијона Словена; године 1842. израчунао је исти научник да их има 78 милијона. Број Словена се од тада све више множио и *множи се више него и један други народ*.

Године 1900. израчунали су научници Нидерле и Флорински, да има 138 милијона Словена, а број њихов сваке године расте са 17 на 1000, тако да ће их *1930. бити већ 200 милијона*.

Године 1900. било је међу Словенима Руса 94 милијона, Пољака 20 милијона, Чеха са Словацима 9 милијона и 800.000, Словенаца 1 и по милијон, Срба и Хрвата 8 и по милијона, Бугара 5 милијона, и Лужичких Срба у Немачкој 150.000.

Пре десет година било је, дакле, 139 милијона Словена, а данас их има већ 150 милијона.

Авијатика.

— **Награде авијатичарима у Немачкој.** Ономад је довршена аеропланска утакмица унаоколо у Немачкој. Прву награду, од 40.000 марака, добио је *Кениг*, 25.000 марака *Формолер*, 10.000 Бухнер, 7000 Линдпајтнер, 6000 др. Витенштајн, 5000 Винсјер, 4000 Шауенбург, 3000 Лајч. Таковим наградама теже и Немци, да у авијатици стигну Француза.

Соколство.

— **Српски соколи у Турској.** На Петров-дан је био у манастиру Девичу у Турској слет сокола „Силни“ из места: Феризовића, Гњилана, Приштине, Вучитрна, Митровице, Пећи и Ђаковице. У исто време код манастира је био и сабор.

Привреда.

— **Изложба перади, голубова и кунића у Осеку.** Перадарски одсек »Хрватско-славонског господарског друштва као средишње задруге у Осеку« приређује дне 30 септембра те 1., 2. и 3. октобра по р. к. текуће године IV. годишњу изложбу перади, голубова и кунића те потреба за перадарство као и сајам за расплодну перад у друштвеном изложбеном павиљону у Осеку.

Позивају се стога сви љубитељи и гајитељи перади, голубова и кунића, да на тој изложби суделују, те да се у ту сврху што пре обрате на госп. ветеринара У. Либлинга у Валпову, који ће на захтев послати пријавницу и давати разјашњења на могуће упите.

Досадањи изванредно лепи успех годишње изложбе пружа сигурност, да ће изложба бити лепа и занимљива те од користи за развој перадарства а то тим сигурније, што се изложбени одбор побринуо, да спољне тврдке у изложби суделују и да се ваљани излошци добро награђују.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

	2. јула 1911.
Пшеница нова	К 10·80—·—
Пшеница стара	„ 10·50—10·60
Зоб	„ 9·——·—
Јечам	„ 7·20——·—
Нови кукуруз окруњен	„ 7·60—7·80
Лањик	„ 11·—
Мувар	„ 8·—
Пасуљ	„ 10·50

Све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по килм	К 0—82
Свињи тешки по килм	1 К 00—·24
средњи „ „	1 „ 00—·20
„ лаки „	1 „ 00—58
„ мршави пар 200—240	„
Теоци по килм	1 „ 10—18
Јагњци по килм	„ 80—88
Овци по пару 30-36	„
Кљукане гуске по килм	1 „ 00—40
Јаја 8 комада	„ —40

Срби родитељи! Спасавајте децу своју од пропасти. А спас ће им бити, кад их упутите на привредан рад, а не на мазан и господски живот. Вредан, умешан и окретан напредује и богати се, не молећи никога за протекцију.

Који ваљан Србин жели ма што друго да зва, нека се обрати на Привредник.

Сваки је занат златан, само кад је човек за њега људски спреман, да уме да га претвара у злато.

Сваки је занат златан, а најбољи је онај занат, кога се прави човек људски прими.

Србине,

не испуштај земљу из шака,

јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмеран народни губитак сигурна и неизбежива народна пропаст, највеће српско народно издајство!

Сваки је занат златан, а најбољи је онај занат, кога се прави човек људски прими.

Спремајте омладину за све корисне, напредне, привредне послове и струке.

Народ, који није напредан, који нема јаког средњег сталежа, такав народ прегазиће други пре а после.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.

Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

„СРПСКО БРАТСТВО“ ЗАГРЕБ Илица бр. 7.

Прима за редовне чланове здраве Србе и Српкиње из Аустроугарске монархије, између 18. и 55. године: **у велико коло** са **2000 круна, у средње коло** са **1000 круна,** те **у мало коло** са 500 **круна посмртнине. Ко хоће,** да му се за упис пошаљу **тисканице,** нека пошаље **заједно све пристојбе,** које се враћају ако уписник не буде примљен. **1.) Уписнину од К, 5·—** једном за увијек и за свако коло. **2.) Чланарину** по **К. 4·—** за уписнике до 45. године; по К. 5·— за уписнике од 45. до 50. године, а по К 6 за уписнике од 50. до 55. године. Чланарина се плаћа сваке године почетком јануара. **3.) Мртвачину за један** (последњи) **смртни случај,** која износи у **великом колу:** од 18. до 45. године **К 4·—,** од 45. до 50. године **К 5.—,** а од 50. до 55. године **К 6; у средњем колу,** плаћа се од те мртвачине **половина, а у малом колу четвртина.** Редовни чланови свију кола од 18. до 45. године плаћају највише 300 смртних случајева, од 45. до 50. године 240, а од 50. до 55. године само 200. За опскрбљивање сирочади редовних чланова основан је „**Фонд за сирочад Српског Братства**“, у који теку сви прилози добротвора, (који у 5 година плате најмање 100 круна), подупирача, (који сваке године приложе бар 6 круна) и прилагача, (који приллажу по вољи.) 337 1—52

Све обавијести за уписивање и због ових прилога дају повјереници, а иначе **УПРАВА** „Српског Братства“ (Zagreb Ilica br. 7.)

Оглас.

Потписана српска црквена општина у **Белој Цркви** издаје *под трогодишњи закуп своју пространу кафану* заједно са потпуним кафанским намештајем, који је у добром стању. Кафана је посред главне пијаце, а у унутрашњости има:

1.) велика просторија за кафану и једна мања, у којој се и друштвене забаве са игранком држе.

2.) Уз кафану са посебним уласком јесу друге две собе, у којима су две читаонице, обе српске.

3.) Има довољан број чистих гостинских соба за путнике, а дужњих широк ходник сав затворен стаклом.

4.) За лето велика башта са салетлом за госте.

5.) Велика авлија са шупом за кола и велика штала за коње.

6.) Кафана и башта је електрично осветљена.

Рок пријаве је **15 (28.) август** 1911. године; тада ће се оном нудиоцу, који преко данашње закупнине од 2800 Круна даде више, односно највише, дати кафана под закуп. Црквена општина задржава себи право поверења према будућем закупнику. *Србин има првенство.* Примање радње је 1. октобар по новом календару 1911. год.

Ближа извешћа даје потписани црквени председник.

Бела Црква (Fehértemplom) 14 јули 1911. године.

Црквено-општински председник:

1—3 338 **Јоца Путник.**

Миша Јоановић и Син

помодна мануфактурна трговина

у Великој Кикинди

потребује једног старијег и једног млађег

ТРГОВАЧКОГ ПОМОЋНИКА

који говоре српски, немачки, мађарски и румунски, а **који су солидни и добри продавци.** Ступање 1. или 15. августа т. г.

329 3-3

ШПЕЦЕРАЈСКА, ДЕЛИКАТЕСНА И ВИНАРСКА РАДЊА

БРАЋЕ ВАГНЕРА Нови Сад.

препоручује своје богато снабдевено стовариште најбоље врсте:

деликатес шпецијалитета, раног воћа и поврћа, копунов (пулара) и дивљачи, француска кујна хладних јела за приређивање рибе, хладетине, паштете, сендвиче и т. д. уметнички и кусно изведена, **по најјефтинијим ценама.** Довољна је једна посета, па са се поштов. грађанство увери, шта се све добро може код нас добити.

110 22 52 **ценовник бесплатно.**

РЕКОРД у оглашивању

може постићи само онај, ко жели да брзо и сигурно прода или купи кућу, радњу, земљу у већем или мањем поседу, те код преузимања индустријских предузећа, а посао преда у рад првој посредничкој канцеларији једине српске судски протоколисане Банкарске и мењачке радње, Радована Милановића, Нови Сад, лебарска улица бр. 8. 325 4—

ВЕШТАЧКО ЂУБРЕ

за економе и велепоседнике на мање и веће количине нуди банкарска и мењачка радња

Радована Милановића

325 4— Н. Сад, лебарска ул. бр. 8.

НА ПРОДАЈУ!

Пола јутра винограда, у Каменици на најлепшем месту, особито добра вода, без комараца и прашине, поред летњиковца г. Др. Слезака. Упитати код власника Др. Мите Маркуша, Нови Сад. 316 2-2

ОПОМЕНА!

Société des Papiers Abadie.

Како се у последње време увеле у промет **разне патворине** наше опште познате и омиљене марке за пискове

RIZ ABADIE (Riz doré),

молимо своје п. н. муштерије, да **тачно** пазе на име Abadie, које хоће патворине да накнаде различним другим речима. Опомињемо, да се не купују те патворине квалитативно слабије вредности, јер ћемо ми против тога поступити свима законитим средствима. — Société des Papiers Abadie.

215. В. 12-26

О 1. августу и о 1. новембру

ЗА ИЗДАВАЊЕ!

Два лепа стана са улице

у новој кући са сваком удобношћу; намештене и удешене собе за купање, водовод, електрично и гасно осветљење. Поближе код

Л. МЕНРАТА и СИНА,

трговине намештајем

321 2—6 **НОВИ САД.**

Бр. У. О. 266. ex 1911.

ОГЛАС.

Старобечејска српска православна црквена општина, као руководатељка стипендијске закладе пок. баронице Еуфимије Јовић издаје *салашку закладну земљу 125 ланаца* у старобечејском хатару на *шест* година и то од 1. октобра 1911. до 1. октобра 1917. године са свима здањима заједно.

Јавна дражба ће се одржати у недељу 17. (30) јула 1911. године у 3 сата после подне у црквено-општинској дворани српске средишне школе.

За ову се дражбу до одређеногa рока могу поднети и писмене понуде, које ће се тек после обављене јавне дражбе отварати.

Сваки лицитант је дужан у име вадијума 1000 круна председнику у руке предати.

Услови се могу дознати у црквено-општинској канцеларији сваки дан од 10 до 11 часова пре подне.

Из седнице Управног Одбора српске православне црквене општине, држане у **Ст. Бечеју** 26. јуна (9. јула) 1911. године.

Прота **Јован Борота**

334 1—2 председник.

(М. П.)

Владан Михајловић

перовођа.

ИЗДАЈЕ СЕ

једна за себе стојећа кућа са модерним господским станом од 4 собе, предсобља, собе за купање, терасе, са споредним просторијама. Електрично осветљење. За 1. август је за издавање. Поближе у трафици **„Фортуни“** у Новом Саду. 323 1—2

Бр. У. О. 267. ex 1911.

ОГЛАС.

Старобечејска српска православна црквена општина овим расписује *дражбу на мањак* ради *спољашње оправке св. Ђурђевског храма* у месту.

Радње су:

1.) Зидарске у вредности К 3809·47
2.) Дунђерске „ „ 352·60
3.) Лимарске, златарске и мазалачке у вредности „ 9370·98
4.) Браварске, стакларске и мазалачке у вред. „ 5444·—
5.) Столарске, стакларске и фарбарске у вред. „ 371·—

Сви се послови уједно једном подувимачу издају.

Дражба ће се одржати у недељу 10. (23.) јула 1911. год. у 3 сата после подне у црквено-општинској дворани српске основне школе.

Сваки лицитант мора положити 1500 круна у име вадијума, која се свота достаоцу задржава као кауција.

Црквена општина задржава себи право, коме ће посао поверити; а ако са исходом лицитације не би задовољна била, да може дражбу поново расписати.

Предрачун, услови и нацрти се могу дознати у црквено-општинској канцеларији сваки дан од 10 до 11 часова пре подне.

Из седнице Управног Одбора српске православне црквене општине, држане у **Ст. Бечеју** 26. јуна (9. јула) 1911. године.

Прота **Јован Борота**

333 1-2 председник.

(М. П.)

Владан Манојловић

перовођа.

ВЕЛИКИ ПОСЕД постојећи на врло лепом положају у Банату, **од 870 кат. ланаца** земље **у једном** комаду, са свима потребним и добро очуваним зградама, **уз повољне услове нуди на продају** Банкарска и мењачка радња **Радована Милановића,** Нови Сад, лебарска улица број 8.

Ко жели писмени одговор, нека приложи ретур-марку. 327 3—5

Извоз готових кола у све бал. државе.

Лондон 1908. Златна колајна.

ПРВА ЈУЖНО-УГАРСКА ФАБРИКА КОЛА

МАТИЈЕ РАЈХА и КАРЛА ЛЕБХЕРЦА

- - - - У НОВОМ САДУ. - - - -

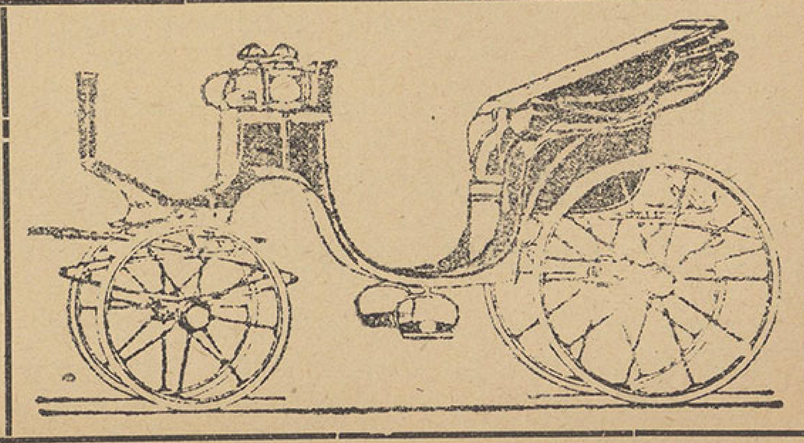

Највеће стовариште најразличитијих, најмодернијих кола од најједноставније до најелегантније израде по најјефтинијим ценама. Признато солидна творевина. — Илустровани ценовници бесплатно и франкирано. Стара се кола оправљају најбрижљивије или се на жељу и трампе. 190 15-52

ЈЕФТИНА ГОРЕЋА ДРВА!

Од данас па док траје залиха продајемо на дунавској обали по сниженој цени од

38 круна

метарски хват прве класе букових сувих цепаница.

Даље препоручујемо прима ПРУСКИ САЛОНСКИ УГАЉ, са паробродске станице у кућу по знатно сниженој цени.

Наруџбине примамо у нашој канцеларији рибња пијаца бр. 12. телефон бр. 9.

Браћа Шварц
НОВИ САД.

336 1—2

Стефановићева

КАВА

50 25—52

1896. На будимпештанској миленијској изложби са великом медајлом одликована:

творница торњских сатова и ливница звона

П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ

622 29-52

1854 ОСНОВАНА 1854.

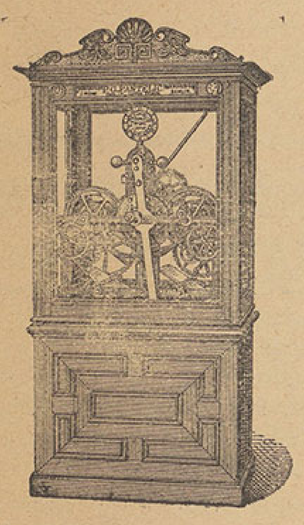

Израђује торњске сатове најновијег модерног сопственог система, са слободном кретајућом шетаљком и штифтенганг са челичним једеком (Drahtseil). Лије нова и прелива стара звона, по најновијем систему хармонично удешава, са гвозденом покретном круном. Израђује козе за звона од кованог гвожђа.

Под гаранцијом за тачну и солидну израду.

1900 Посетио париску светску изложбу ради проучавања исте струке

Мањим општинама даје уз отплату на више година.

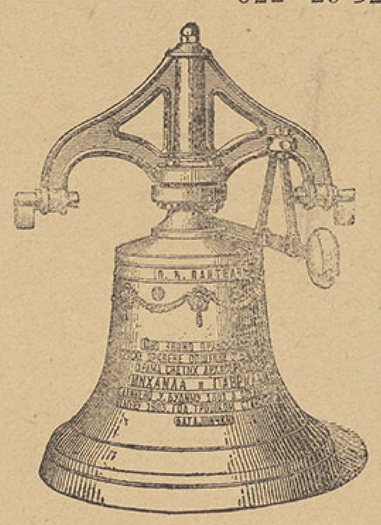

Грађевинско Техничко Одељење

ЦЕНТРАЛНОГА КРЕДИТНОГ ЗАВОДА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ

: под вођством и надзором стручњака :

госп. Фрање Ј. Рајхла

:-: -- :-: оспособљеног архитекте :-: -- :-:

прима под повољним условима израду планова за градњу сваке врсте, саставља потребне предрачуне и преузима вођење надзора при градњама.

258 18—

Књижевни оглас.

ПОСЛЕДЊА КЊИГА

Беседа дра Михаила Полита Десанчића

изашла је из штампе као друга књига III. дела беседа. Иста књига износи преко 14 табака у великој осмини са 234 страна. Пошто је ова књига мања него прва, то јој је место 4 круне установљена цена од 3 круне, шта више ко купи прву и другу књигу заједно, то је установљена **укупна цена од 6 круна**. То је тако јефтина цена да јој једва примера има. Читаоци добијају 36 табака са 574 страна велике осмине на финој хартији израђено.

Прва књига садржава раздобје од год. 1899. до 1908., а друга раздобје од год. 1908. до 1910. Ту нису само говори него и повестничке црте српске политичне борбе У првој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. У другој књизи садржани су говори од године 1908. до 1910. Садржана је знаменита Фридјунгова парница, изборна борба у години 1910., па опис и беседа при светковинама у Црној Гори, помен Миши Димитријевићу и некролог Лази Костићу.

Уједно се даје на знање, да се II. део Политових беседа, који је изишао године 1899. још може добити уз обаљену цену од 2 круне. Та књига садржава 20 табака велике осмине са 320 страна. Садржава беседе од године 1883. до 1898. Међу овима на сабору угарском године 1883., на народно црквеним саборима године 1892. и године 1897., на митрополијском збору године 1894., народносном конгресу године 1895., беседу у „Матици“ у помен Рачком, кандидациону беседу у Белој Цркви и т. д.

Наручбине уз готов новац шаљу се на штампарију деоничарскога друштва „Браника“ у Новом Саду.

Пријатељи умољавају се да Политове беседе што више распростиру, јер те беседе са повесничким цртама, уједно су огледало најновије политичне борбе српског народа.

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

:: У НОВОМ САДУ ::

Основ. 1904. г. Основ. 1904. г.

знатно је проширена са новим брзотисцима, великим избором слова, модерних орнамената и шара — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду ::

сваковрсних штампарских послова

који се израђују у духу савремене модерне технике по најумеренијој цени.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«.